

podílu, činí výslovně zmínka o pasivech, které té doby tu již byly, takže dluh společnosti, který vznikl teprve po této smlouvě, když žalobce sám byl zaplatil daň, by se uvaroval exekuce, nemohl býti pojat v seznam, na jehož podkladě byla smlouva ujednána, a že žalobce výslovně nepřevzal ručení za daně, vyhradiv si, jak zjištěno, že mu musí zůstatí čistou částka, za niž byl jeho podíl firmou L. & spol. převzat — nejde v tomto sporu o závazek firmy L. & spol., nýbrž o závazek firmy žalované, který byl usnesením ze dne 15. června 1918 přesně vymezen. A jen na této firmě se žalobce domáhá jeho splnění. Poměr mezi firmou L. a spol. a žalobcem jest tu zcela nerozhodný. Že se žalobce tohoto svého nároku proti žalované společnosti vzdal převodem podílu na firmu L. a spol., nelze z výsledků průvodního řízení dovoditi.

K tomu jest ještě uvážiti, že nároky jednatelů jako takových nejsou nikterak bezpodmínečně závislé na osudu jejich podílů jako společníků. Vždyť jednatelem mohou býti také osoby, které nejsou společníky (§ 15 zák. čís. 58/1906). Převede-li tedy společník jednatel svůj podíl na osobu jinou, nelze z toho ještě nutně usuzovati, že převedl také nároky, příslušející mu jako jednatelem, leč že i je spolupostoupil. Že tak učinil žalobce, o tom není v notářském spise ze dne 27. srpna 1924 ani zmínky a nelze proto pokládati žalobcův nárok na úhradu daně z příjmů jakožto součástky jeho požitků jednatelských za *commodum* jeho podílu. Tím padají všechny důsledky, které ze svého opačného pojetí věci vyvozuje dovolatelka.

Nižší soudy však pochybily, uznávše, že žalobcův nárok je co do důvodu po právu, aniž se byly zabývaly otázkou, kolik z předepsané daně z příjmu připadá právě na požitky žalobce jako jednatele. Žalovaná firma uvedla již v žalobní odpovědi, že plat žalobce jako jednatele činil v letech: 1918 Kč 18.000—, 1919 Kč 36.000—, 1920 Kč 60.000—, 1921 Kč 60.000—, 1922 Kč 25.000—, že by tedy daň z příjmu z tohoto jednatelského platu činila za celou tuto dobu celkem Kč 14.464·80, že však společnost podle žalobcova doznání platila za něho na zmíněné již dani v letech 1918, 1919, 1923 a 1924 celkem Kč 43.677—, takže by vlastně již přeplatila Kč 29.212·20. Kdyby bylo toto tvrzení správným, nebyl by žalobcův nárok na úhradu Kč 20.000— z téhož důvodu po právu ani do co důvodu. Poněvadž okolnosti v tomto směru žalovanou společností tvrzené a pro posouzení otázky důvodnosti žalobního nároku rozhodné nebyly vzaty vůbec na přetřes, zůstalo řízení neúplným, dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s. jest opodstatněn a nezbylo, než rozsudky obou nižších soudů podle § 510 c. ř. s. zrušiti a vrátiti věc prvému soudu, by dále jednal a zejména zjistil, kolik a za kterou dobu bylo žalobci na dani z příjmu vůbec předepsáno, co z toho připadá na jeho požitky jednatelské a kolik na tuto daň bylo již zapláceno.

Čís. 7585.

Kompensační obchody uhlím.

Umluvila-li továrna na látky s podnikatelstvem uhelného dolu v srpnu 1920, že jí bude podnik po řadu měsíců dodávati měsíčně určité

množství uhlí pro její potřebu za to, že kromě denních cen věnuje určité množství oděvních látek osazenstvu dolu, a bylo-li umluveno, že uhlí bude ministerstvem uvolněno měsíčně podle potřeby továrny, vzala na sebe továrna risiko, že se změní poměry na uhelném trhu v její neprospěch, jakož i že koupené uhlí nebude ministerstvem uvolňováno tak, jak by toho vyžadoval její zájem. Obohacení důlního těžářstva nelze spatřovati v tom, že si ponechává plnění, ač továrna po dodání jistého množství uhlí prohlásila, že si dalších zásilek nepřeje, ježto si stejné, ba lepší uhlí může za stejné ceny opatřit i jinde, a nemůže se domáhati vrácení části dodaných kompenzačních látek v poměru koupeného uhlí k uhlí nedodanému.

(Rozh. ze dne 3. prosince 1927, Rv I 241/27.)

Žalující firma, továrna na polovlněné a bavlněné zboží, domáhala se na žalovaném těžářstvu vrácení části dodaných látek anebo zaplacení 63.800 Kč, ježto žalované těžářstvo splnilo pouze částečně smlouvu o dodání 920 tun kompenzačního uhlí. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Žalující firma zdůrazňuje od samého počátku sporu, že nepožaduje od žalované strany nic jiného, než aby jí vydala, oč se na její úkor obohatila tím, že smlouva o dodání 920 tun kompenzačního uhlí byla jenom částečně splněna. Lze proto uvažovati a rozhodnouti jen o tomto právním důvodu. Dlužno připustiti, že smlouva o dodání 920 tun kompenzačního uhlí za denní ceny proti bezúplatnému věnování určitého množství oděvních látek osazenstvu dolu P. přinesla žalované straně hmotnou výhodu, poněvadž byla ušetřena nutnosti opatřiti svým lidem na své útraty jiným způsobem látky potřebné k ošacení nebo poskytnouti jim ošacovací přídavek ke mzdám, kteréžto povinnosti by se za poměrů v roce 1920 nebyla mohla vyhnouti. Námitky žalované majitelky dolu, že i ona měla se smlouvou zvláštní útraty, že odebrání a rozdělení látek vyžadovalo nákladu 1000 Kč a že za vytěžení uhlí v nedělních směnách musila na přídavecích vyplatiti dělnictvu 5790 Kč 63 h, jakož i další možná námitka, že v bezúplatném věnování látek byla zahrnuta i odměna poskytnutá žalující stranou přímo osazenstvu dolu za to, že se uvolilo pracovati v neděli, netýkají se důvodu, nýbrž jenom výše zažalovaného nároku a netřeba se jimi zabývati, není-li žalobní nárok důvodem po právu. Dlužno také uznati, že žalující firma utrpěla škodu tím, že z koupeného uhlí byla jí v prvních měsících po smlouvě dodána jenom část nedostačující její tehdejší potřebě, a tím že se poměry na uhelném trhu změnily dříve, než celé koupené množství bylo

jí dodáno tak, že se další jeho dodávání za ujednané běžné ceny stalo pro ni bezcenným. Posléze dlužno připustiti i jistou souvislost mezi prospěchem žalované společnosti a škodou žalující firmy, neboť zřejmou, i pro žalovanou společnost patrnou, jedinou pohnutkou žalující firmy pro ujednání smlouvy byla snaha, zabezpečiti si za tehdejší nouze dostatečné množství uhlí, a bez ní nebylo by došlo k bezúplatnému věnování látek důlnímu osazenstvu. Přes to jest žaloba na vrácení části látek, připadající na nedodanou část koupeného uhlí, bezdůvodnou. Nelze jí vyhověti na základě předpisů §§ 921, 1447 a 1435 obč. zák. o nespravedlivém obohacení, podle nichž jest strana, přijavší již plnění, povinna je vrátiti tak, by neměla ze škody druhé smluvní strany prospěch, stalo-li se ujednané vzájemné plnění nemožným nebo pomínul-li důvod plnění, neboť není tu podmínek těchto předpisů. Nelze jí vyhověti ani na základě všeobecné právní zásady, že se nikdo nesmí obohacovati na cizí škodu, poněvadž této zásady, pokud není výslovně učiněna právní normou pro určité, v zákoně zvlášť vytknuté případy, lze užití jako právního pravidla jenom tehdy, když se to nepřičí jiným zákonným předpisům, nebo smluvním ujednáním, jmenovitě povinnosti, plniti smlouvu i tehdy, když se dodatečně ukáže nevýhodnou. Podle nenapadeného zjištění nižších soudů potřebovala žalující firma pro svůj podnik měsíčně 60 tun uhlí; smlouvou ze srpna 1920 o dodání 920 tun měla být tedy kryta její potřeba na více než 15 měsíců, skoro do konce roku 1921. Podle zákona a schvalovací doložky ministerstva veřejných prací nesměla žalující firma použiti koupeného uhlí jinak než pro vlastní potřebu. Jako každá jiná smlouva o budoucích dodávkách byla i smlouva stran do jisté míry smlouvou spekulací. Žádná strana nevěděla při jejím ujednávání, jak se trh uhlím vyvine, a nemohla předvídati, co se stalo podle nynějšího, arci popřeného tvrzení žalující firmy, totiž, že tato bude moci v druhé polovici roku 1921 krýti celou svou potřebu uhlí jinde za běžné ceny bez jakýchkoli dalších obětí. Pouhým dovoláváním se vládního nařízení ze dne 13. května 1921, čís. 182 sb. z. a n. není arci taková změna poměrů dostatečně prokázána, neboť státní závěra veškerého uhlí, nařízená zákonem ze dne 9. dubna 1920, čís. 260 sb. z. a n., nebyla jím zrušena, nýbrž byl dovolen jenom velkým spotřebitelům uhlí volný jeho nákup za určitých podmínek, ale s výhradou schválení a změn uzávěrek ministerstvem veřejných prací. Buď jak buď, pro posouzení smlouvy jest rozhodnou doba jejího ujednání, tehdy však musily strany počítati jak s možností, že nouze o uhlí nepomine, ba že se snad ještě zvětší, tak i s tím, že nouze pomine a nákup libovolného množství uhlí za denní ceny nebude se již setkávati s překážkami. Když přes to žalující strana ujednala dodávku uhlí na plných 15 měsíců, vzala tím nebezpečí budoucí změny poměrů na sebe a není v právu, když se nyní pokouší přesunouti je na žalovanou společnost. Věci mohly míti také jiný průběh. Tak jako by při takové změně poměrů, jež by byla smlouvu učinila výhodnou pro stranu žalující, ale nevýhodnou pro žalovanou společnost, mohla žalující firma trvati na splnění smlouvy a na dodání plných 920 tun, tak

nemůže prohlašovati smlouvu za zmařenou, když se poměry změnily v její neprospěch. Jenom tehdy mohla by tak učiniti, kdyby si to byla vyhradila, ale není sporu o tom, že se výhrada nestala. Není proto třeba zabývati se otázkou, zda by žalovaná společnost byla přistoupila na takovou výhradu a zda bylo vůbec úmyslem samé žalující firmy ujednati smlouvu s výhradou změny poměrů, když taková výhrada by byla musila platiti pro obě strany, žalující firmě šlo však patrně o to, by zabezpečila svou potřebu na 15 měsíců za všech okolností. Podle předběžné smlouvy, na niž se vztahuje dopis žalující firmy ze dne 6. července 1920, zabezpečila žalující strana svůj zájem na úplném a včasném dodání ustanovením, že bude povinna dodati kompenzační látky teprve, až ministerstvo nejenom schválí smlouvu, nýbrž i vrátí nákladní listy se svým potvrzením, v kterémž případě by celé tehdy smluvené množství 400 tun bylo bývalo zasláno ihned a najednou současně s dodáním látek. Do konečné smlouvy nebyla však podmínka dojití potvrzených nákladních listů od ministerstva pojata, žalující strana spokojila se s podmínkami určenými ministerstvem veřejných prací, že látky jest dodati předem a uhlí že bude ministerstvem uvolňováno měsíčně podle potřeby firmy. Bylo podstatnou podmínkou smlouvy, že ministerstvo určí, kdy a v jakých množstvích bude uhlí postupně dodáváno, a bylo ponecháno žalující straně, by svůj zájem v té příčině u ministerstva hájila. Tím vzala žalobkyně kromě rizika změny poměrů na uhelném trhu na sebe i riziko, plynoucí z možnosti, že koupené uhlí nebude ministerstvem uvolňováno tak, jak to vyžadoval její zájem. To, co podle smlouvy splnila, byla povinna splniti i v tom případě, že její očekávání bude v obou uvedených směrech zklamáno a že nebude již míti zájmu na dodání celého koupeného množství 920 tun uhlí. Proto nelze spatřovati obohacení žalované společnosti v tom, že si ono plnění ponechává, ač žalující firma po dodání 435 tun prohlásila, že si dalších zásilek nepřeje, poněvadž si stejné, ba lepší uhlí za stejné ceny může opatřiti i jinde, a nelze vyhověti žalobě o vrácení části dodaných kompenzačních látek v poměru koupeného uhlí k uhlí neodebranému. Správnosti tohoto závěru nasvědčuje i ostatní obsah kompenzační smlouvy. Ačkoliv žalující firma dodala látky v tehdejší ceně 55.946 Kč bezplatně, měla platiti za dodání uhlí tolik, kolik platil každý jiný odběratel, totiž plnou denní, úředně stanovenou cenu. Žalované společnosti nevznikl majetkový prospěch z toho, že část smluveného uhlí nebyla žalobkyni dodána, neboť nemohla nedodané uhlí ani jinam prodati ani jinak zpeněžiti než za stejné denní ceny a neměla, když podle přednesu žalující strany bylo na podzim roku 1921 uhlí na trhu již dostatek, ani možnosti, učiniti je předmětem jiného kompenzačního obchodu. Vlastní úplatou za jednotlivé dílčí dodávky byla jejich tržová cena, té však žalovaná strana za nedodané uhlí neobdržela, takže nemůže býti od ní požadováno její vrácení. Látky věnované osazenstvu dolu byly zvláštní odměnou za zvláštní plnění, jež žalovaná společnost na se převzala tím, že ujednala pevnou smlouvu o dodání 920 tun uhlí, že toto uhlí musila dáti ihned nakopati mimo pracovní dny, že je musila míti stále pohotově k dodání a že mu-

silu učiniti vše, čeho bylo s její strany třeba, by smlouva byla schválena ministerstvem. Není sporu o tom, že žalovaná strana splnila všechny tyto závazky. Pak ale nelze žalující firmě přiznati nárok na vrácení části toho, co podle smlouvy bylo odměnou právě za tato plnění. Žalující strana zastává názor, že se plnění stalo změnou poměrů nemožným a že proto jde o případy §§ 1447, 921 a 1435 obč. zák. Nemožnost splnění doličuje z pojmu kompenzačního uhlí, tvrdíc, že jím bylo v souzeném případě uhlí, které mělo za tehdejších mimořádných poměrů tak mimořádnou cenu, že spotřebitel byl ochoten za ně platiti kromě řádné kupní ceny ještě přídavek ve zboží. Tím, že přestala nouze o uhlí, přestalo prý i kompenzační uhlí, předmět smlouvy⁹ zanikl, další plnění smlouvy se stalo nemožným. Tyto vývody jsou zřejmě pochybené. Uhlí, jež bylo předmětem smlouvy, lišilo se po objektivní stránce, již dovolání tolik zdůrazňuje, od jiného uhlí pouze tím, že musilo býti vytěženo v neděli, aniž však tím směla trpěti výkonnost dolu ve dnech všedních. Tato jeho vlastnost zůstala změnami na trhu úplně nedotčena, žalovaná strana mohla je dodávati také ještě v druhé polovici roku 1921, podle svědectví ředitele G-a, jehož se žalující strana sama dovolává, — bylo kompenzační uhlí vydáváno ještě v letech 1922 a 1923. O nemožnosti splnění smlouvy z tohoto důvodu nemůže býti řeči. Nesplnitelnou se smlouva nestala, ale žalující firma odepřela přijímati další zásilky uhlí, k čemuž však neměla práva.

Čís. 7586.

Dopravní řád železniční.

Rozdíl mezi slevou na normálním dovozném kartováním a návratkem. Při slevě kartováním je třeba reklamace, při slevě návratkem je třeba žádosti.

Byla-li zásilka podána do pohraniční stanice a z ní podána novým nákladním listem do ciziny, lze použití vývozního nebo vyjimečného vývozního tarifu kartováním jenom tehdy, byla-li zásilka z pohraniční stanice k další přepravě do ciziny podána do 24 hodin od uplynutí dne, kdy zboží došlo.

(Rozh. ze dne 3. prosince 1927, Rv I 339/27.)

Žalobu proti dráze o zaplacení 808 Kč, o něž prý bylo při dopravě zboží do ciziny na dovozném vybráno více, než mělo býti předepsáno a vybráno, ježto nebyla poskytnuta sleva, **p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** zamítl, **o d v o l a c í s o u d** uznal podle žaloby.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Slevy na normálním dovozném poskytují železnice dvojím způsobem, t. zv. kartováním nebo t. zv. návratkem. Kartováním poskytují se slevy přímo tím způsobem, že dráha již při předepsání a vybrání do-